

Nr 113.

Af herr **Bäckström**, om ändrad lydelse af 9 § i förordningen om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd.

Den för samhällets utveckling i god riktning intresserade medborgaren ser återkommande då och då, huru en lycklig lösning af viktiga samhällsspörsmål äfventyras i följd af en beklaglig likgiltighet för dessa hos en stor part af dem, som äga laglig rätt och plikt att bestämma. De oftast mycket fåtaligt besökta kyrko- och kommunalstämmorna afge ett allt annat än uppmuntrande vittnesbörd.

Orsakerna till detta betänkliga förhållande kunna ju vara många. Än skyller man på bristande kunskap och inblick i kyrkliga och kommunala frågor, än på det ringa inflytande, det stora flertalet genom låga röst-siffror i själfva verket har på samhällsangelägenheterna. Men erfarenheten visar, att den kommunala lifaktigheten växer visst icke i jämbredd med den ökade upplysningen i samhällsfrågor, och intresset för dessa ökas icke efter röst-siffrans höjning, hvilket nogsamnt framgår af iakttagelser efter 1910 års ingång, då den nu gällande 40-gradiga röstskalan ersatte den 5000-gradiga. Andra orsaker, som verka hämmande och förlamande måste förefinnas, äfven om de nämnda verka i sin mån.

En af de verksamaste inflytelserna, när det gäller att skapa icke blott försöfnings och likgiltighet i stället för vakenhet och intresse för samhälleliga spørsmål, utan äfven misstro och klassynpunkter i stället för förståelse och sund samhörighetskänsla vid deras bedömande, är det olyckliga förhållandet, att man på många ställen mot flertalets uttalade önskingar utlyser äfven de viktigaste kyrko- och kommunalstämmor till söcken-dag. För den ojämförligt största delen af de röstberättigade, hvilka icke likt fåtalet i socialt hänseende, mera gynnade, som kan bereda sig någon söndagsledighet hvilken veckodag som helst, betyder en stämman på söcken-dag ungefär detsamma som förlust af laga rätt till talan och röstning vid afgörandet af samhällsfrågor. Ty detta flertal innesluter dessa många, som hvarken själfva bestämma öfver sin arbetstid eller ha tillfälle och råd att

göra de ofta kännbara uppoffringar, som bevistandet af en stämma på söckendag ej sällan kräfver.

Ehuru detta borde vara allmänt känt och beaktadt, ehuru gällande förordning om kyrkostämman ger ordföranden full rätt att såsom ock på en del håll är vanligt utsätta kyrkostämman till sön- eller helgdag, tyckes man mer och mer trots allmogens opposition och ofvannämnda betänkliga följder i samhälleligt hänseende vilja förlägga kyrkostämmor till söckendagar, äfven i landsförsamlingar med många kvadratmils ytvidd. Och man frågar så litet efter församlingsmedlemmarnas allmänt uttalade vilja därutinnan, att kyrkostämmans ordförande till och med, ehuru deputationer i tid framburit önskingar, som hysas af flertalet inom församlingen, tvärt emot dessa förlagdt kyrkostämman till söckendag.

I sitt utlåtande med anledning af en motion om de ordinarie kommunalstämmornas hållande på sön- eller helgdag vid 1911 års riksdag framhåller konstitutionsutskottet vikten af att vederbörande ordförande såvidt möjligt tillmötesgår allmänt uttalade önskingar om valet af dag för viktigare stämmor. Och i Riksdagen yttrades, att detta utskottets uttalande borde, bekantgjordt, kunna påverka ordföranden att ställa sig tillmötesgående mot allmänheten. Men erfarenheten visar annat. Såväl samtalsvis som i tidningspressen förekomma talrika exempel, som tala ett annat språk än konstitutionsutskott och Riksdag. Ehuru det kännes nästan motbjudande må ett exempel ur högen anföras.

Under sistlidna november månad gick följande, hvarur namn utelutits, genom pessen:

Kyrkostämman som strejkar eller fåren mot sin herde. En enastående strejk — om nu detta uttryck härvidlag är lämpligt — utbröt vid måndagens ordinarie kyrkostämman i — —. I förbittring öfver att kyrkostämmans ordförande trots enskilda och offentliga uppmaningar icke kunnat förmås att hålla de ordinarie oktoberstämmorna på söndagar, utan ovillkorligen och konsekvent »af samvetsskäl» utlyst dessa stämmor på måndagar, då folk ej haft tid att vara ute och bevaka sin rätt, beslöt kyrkostämman helt enkelt ajournera sig till andra söndagen i november efter gudstjänstens slut, utan att ha tagit ett enda af de på föredragningslistan upptagna ärendena till behandling. Beslutet fattades så godt som enhälligt och föregicks af en tämligen skarp men saklig debatt mellan stämmodeltagarna och ordföranden. — — — borna hoppas nu att trafiken med hvardagsstämmor för all framtid skall vara slut.

När man besinnar hvilka misshälligheter, som nödvändigtvis måste stå i samband med endast här ofvan relaterade fall, och man vet, att dess motstycken ingalunda äro sällsynta, drifves man att för samhällets väl

framhålla, att det icke är bra, som det nu är, och att det måste finnas utväg att undanröja misshälligheter af ifrågavarande orsak. Sådan ändring bör ske i gällande förordning om kyrkostämmor, att däri stadgas, att de ordinarie kyrkostämmorna samt extra kyrkostämmor, å hvilka val till befattningar i kyrka och skola förekomma, skola hållas å sön- eller helgdag, där icke ordinarie kyrkostämman i december annorlunda beslutar. Därmed vore helt visst mycket vunnet till enskildes och samhällets åtnåd. Där man funnit seden att hålla kyrkostämmor på söckendagar god, kan den fortfarande bibehållas, om församlingen så beslutar, och där man vill, att nämnda stämmor skola utsättas till sön- och helgdagar, kunna då församlingsmedlemmarna själfva besluta härom. Ett stadgande, som innebure detta, vore lika värdefullt för såväl de för ett verkligt kommunalt själfstyre intresserade församlingsmedlemmarna som för den samvetsömme ordföranden-kyrkoherden.

Den invändningen torde här göras, att kyrkoherden eller hans ställföreträdare, som tillika är ordförande i kyrkostämman, af viktiga ämbetsgöromål kunde vara förhindrad att leda stämmans förhandlingar, om den förlades till sön- eller helgdag, samt att många röstberättigade af samvetsbetänkligheter måhända skulle nödgas utebli från sådan stämma. Sådana motskäl måste väga fjäderlätt i jämförelse med församlingsmedlemmarnas allmänna önsknings i saken, ty ordföranden är alltid i tillfälle att för de få stämmor under året det gäller, i tid planlägga för sitt arbete samt vid förhinder påkalla vice ordföranden, och hvad de samvetsömna beträffar, så kunna de väl på söndag deltaga i en vanlig kyrkostämma lika gärna som t. ex. i ett prästval, ty allmänheten torde under fortgången af ett prästval icke vara mera religiöst ständ än under öfverläggningarna vid en vanlig kyrkostämma.

Sistlidet är visade sig Riksdagens Andra kammare och konstitutionsutskottet i realiteten ganska tillmötesgående mot krafvet, att de ordinarie kommunalstämmorna måtte hållas å sön- eller helgdag, ehuru man mot behöfligheten af en ändring i sådan riktning i förordningen om kommunalstyrelse på landet framhållit det skälet, att frågan om att få kommunalstämmorna utlysta på för hvarje ort lämpligaste tid lättast och utan lagändring kan afgöras genom att anlägga sådan synpunkt som hufvudsak vid val af ordföranden i kommunalstämman. Utan att inlåta sig på, huruvida sådana synpunkter vid nämnda val vore till lycka för det kommunala lifvet, må här framhållas, att, då det gäller möjligheten att utan särskildt stadgande bestämma tiden för vissa kyrkostämmors hållande efter allmänhetens önsknings, icke ens den utvägen finnes, enär ordföranden i kyrkostämma ju är själfskrifven.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt får jag vördsamt hemställa, det Riksdagen ville besluta, att § 9 i förordningen om kyrkostämman m. m. måtte erhålla följande ändrade lydelse:

Tre ordinarie kyrkostämmor skola årligen hållas:
— — — val af revisorer.

De ordinarie stämmorna äfvensom de extra stämmor, vid hvilka val till befattningar i kyrka och skola förrättas, utsättas till sön- eller helgdag å tid, då allmän gudstjänst icke pågår; dock äger ordinarie kyrkostämman i december att besluta, huruvida de ordinarie kyrkostämmorna eller vissa af dem samt de extra kyrkostämmor, vid hvilka val till befattningar i kyrka och skola förrättas, skola under det nästföljande året utsättas till annan dag än sön- eller helgdag.

Den, hvilken såsom ledamot — — — af sagda förvaltning.

Stockholm den 25 januari 1912.

W. Bäckström.